

Особливості соціальної поведінки особистості зрілого віку (студентів) в умовах обмежених фінансових витрат

Любов Матяш

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна

Ольга Петрунько

доктор психологічних наук, професор,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

ORCID: 0000-0001-9023-5265

Студентство-це особлива соціальна група, що характеризується особливими умовами життя, праці, побуту, особливою суспільною поведінкою і психологією, для якої набуття знань і підготовка себе для майбутньої роботи у суспільному виробництві, науці і культурі є головою і здебільшого єдиною діяльністю суб'єктів цієї групи. Тож провідна діяльність студентів-навчально-професійна [1; 2; 3].

У студентської молоді належною мірою розвинена орієнтація в житті сучасного суспільства, проте існують певні обмеження і виявленні своєї самостійності, і насамперед через природні для даного соціального прошарку фінансові обмеження. З одного боку, саме в студентському віці формуються ціннісні орієнтації та життєві стратегії особистості, і це період отримання студентами досвіду самовираження, саморозкриття, самоствердження. Соціальні мотиви студентів значною мірою пов'язані з їхніми уявленнями про власне майбутнє і активно спонукають їх до успішного навчання в ім'я цього майбутнього [2]. З другого боку, численні сьогоденні потреби студентів пов'язані із задоволенням їхнього попиту на численні товари і послуги, причому це не лише гедоністичні потреби, а й ті, що пов'язані з успішним навчанням в сучасних умовах (комп'ютери, телефони і т.д., які дають можливість застосовувати усі необхідні нині в навчанні інформацію та новітні ІТ). І перед студентами на повний зріст постають фінансові питання.

Період юнацтва супроводжується початком «економічної активності» і супроводжується новими фінансовими потребами, що своєю чергою стимулюють нові фактори соціальної поведінки. При цьому виникають потреби в отриманні фінансів, що спонукає студентів до втілення вказаних мотивів в навчально-професійну діяльність. Важливо, що в цей період життя складається система уявлень особистості про себе як Людину Економічну, і ці уявлення стають психологічною реальністю, яка істотно впливає на якість життя особистості в цілому, причому не лише нині, а й у майбутньому [4; 5].

Обмеженість фінансових витрат активує студентів до розширення спектру соціальних ролей і, відповідно, до нових моделей соціальної поведінки. При цьому в них формується новий погляд на фінансові можливості і гроші та способи їх отримання. Тому доцільно розглянути основні чинники, що впливають на соціально-економічну поведінку студентів в умовах ситуації обмежених фінансових витрат:

- чинники макрорівня, що зумовлені особливостями розвитку суспільства (політичний устрій та політичний режим, соціально-економічні показники розвитку суспільств, соціокультурне середовище тощо);

- чинники мезорівня, які перш за все стосуються вищого навчального закладу, де навчаються студенти (тип вишу, особливості його організаційної культури та корпоративної етики, політика сприяння фінансовому становленню студентів тощо);

- чинники мікрорівня, які, на наш погляд, є найважливішими, оскільки вони презентовані у внутрішньому світі студента і безпосередньо пов'язані з його особистісною сферою.

Як показує аналіз фахової літератури, є дві групи чинників макрорівня:

- зовнішні, або екзочинники: а) соціально-демографічні (вік; стать; сімейний стан; склад батьківської сім'ї); б) соціально-економічні (соціальне походження; майновий статус родини); в) професійно-організаційні (курс навчання; тип освіти; форма оплати навчання);

- внутрішні, або ендочинники: характер провідних потреб та особливості мотивації студентів (мотивація досягнення, загальножиттєва та професійна), система цінностей і смисложиттєвих орієнтацій, локус контролю, цілому особливості ставлення до праці, орієнтація на процес заробляння коштів, витрати, та на цінність грошей тощо.

Студентська група має дуже важливий вплив на ставлення студентів до грошей, розв'язання проблеми обмежених витрат, до витрат необхідності та ставлення до грошей в цілому. Під час спілкування студенти переймають досвід один одного. Серед них є ті, хто працює і вже має певний досвід суміщення роботи з навчанням та заробляння грошей. Так працюючі студенти вважають, по завершенню навчання отримуватимуть середню заробітну плату, типову для випускників. Натомість студенти, що не поєднують навчання з працею, мають вищі очікування щодо розміру заробітної плати. Досвід оплачуваної трудової діяльності в юнацькому віці є значимим чинником формування ставлення до грошей як до одного з найважливіших економічних об'єктів. Обмін досвідом впливає на уявлення студентів про перспективність обраної професії, їхнє ставлення до майбутньої професії, уявлення про матеріальні вигоди залежно від обраної спеціалізації тощо. А хибні, суперечливі очікування стають причиною розчарувань і недостатньої адаптації випускників на ринку праці [4; 5].

Таким чином, для забезпечення високої результативності навчально-пізнавальної діяльності студентів ВНЗ необхідне формування навчально-професійної мотивації, яка виступає необхідною складовою майбутньої професії. Свідомість вибору студентом фаху, престижність професії позитивно впливає не лише на якість його навчально-пізнавальної діяльності, а й орієнтує на дальшу успішну професійну кар'єру і задоволення від отриманих завдяки цьому винагород.

Ключові слова: соціальна поведінка; економічна психологія.

Список використаних джерел

1. Авер'янова Г. М., Дембицька Н. М., Москаленко В. В. *Особливості соціалізації молоді в умовах трансформації суспільства. Монографія.* К. : ППП, 2005. 307 с.
2. Вдовиченко Р. П. *Теоретичні аспекти проблеми формування системи ціннісних орієнтацій студентської молоді. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки.* 2017. № 4. С. 125–129.
3. Вітвицька С. *Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури.* Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 316 с.
4. Короткіна Е. Д. *Влияние этнической идентичности на установки по отношению к деньгам. Теоретические проблемы этнической и кросскультурной психологии: м-алы Международ. научной конф. Смоленск: Универсум, 2008. Т. 1. С. 293–298.*
5. Фурман О. В. *Я-концепція як предмет багатоаспектного теоретизування. Психологія і суспільство.* 2018. № 1–2. С. 38–67.